

מסורת הש"ס

(א) [נפס"ח: ממתימל], (ב) זיליל אלה אפרוחים, (ג) לנעיל קטנא, (ד) זיליל לקן קך אחתה שנמטה בשמשותית, (ה) זימ לא, (ו) נמטת טו, (ז) זיליל אשכנ קטו, טוכה נג: מררס טו: מכות י"א, (ח) מסומ טו, (ט) זיליל קימל יד, י"ג לקתם שלח אקיס וכו', כז"ל רש"י, (ס) מררס טו, (ז) כז"ל טקס: דשלח,

ליחני רובדי אילן. אע"ג דלמיה לרביה וכ"ש מעופפת: ה"ג א"כ ליתכזב והאס רובלם עליהן: לאקושי אפרוחין לניזילם. למפטור מפרוחים: וניזילם לאפרוחים. למפטור מנורות. ועל כרחק קן מ"מ לרבות זיכה אחת ואפרוחים וניזילם רבים זכרוב קנים: בתנ"י נעל את הביצים והא"כ חזרה האס עליהם פטור משלח. דכיון דנטל את הביצים הוה ליה קן מוומן: גב' ואימא. תשלח לאתויי עוד פעם שניה ומו לא: א"ל שלח לעולם משמע. ורזוי דמשלח להכי הוה דלמא: אין לי. לזרין שלוח אלא לדבר הרשות: לדבר מלוה. כגון קן יולדת וטהרת מלווה מנין ת"ל תשלח: הא לאו הכי ה"א לדבר מלוה. לא זעי שלוח והא שלוח עשה ול"מ הוא תשלח ולא תקח ואין עשה של ולקח למטרה"י דוחה את שניהם: לא לריכא דעבר ושקליה. ואשמעינן לחזור ומשלח ואי לא רבי דבר מלוה ה"א דהיכא דעבר ונטלה דכבר עבר על לאו דלא תקח מו לא קאי כזכירה עשה דטהרת מלווה אלא עשה דשלוח דלכתי צעמוד ושלח קאי ואימא לידחיה. ולקמן פרין מאי אולמיה דעשה דמלווה מעשה דשלוח דנימא דנידחיה דלזכרין לרזוי: דלאו עבריה. הללו כבר עבר עליה: בניחא למאן דפני. בזמנת מכות (דף טו.). קיימו ולא קיימו. כל מנות ל"מ שיש בה קום עשה כגון זה שניתק הללו לעשה דמשמע לא תקח ואס לקחה קום עשה שבה כשהמרו זו לא תקח ולקחה ושלחה כהן כדי דבור של התראה פטור ואע"פ שעבר על לא תקח דלכן נתקו לעשה לומר אס עברת על אזהרה זו עשה זה והפטור לא קיים עשה שבה תוך כדי דבור דקיי"ל"ט מ"כ דכדור דמי כי עבר על התראה חייב אפילו שלחה אחר זמן הכה נמי איכא למימר עבריה ללא משלקחה ולא שלחה והשמה עשה הוה דליכא כ"ד אמיינא ליתי עשה ולידחי עשה להכי אינטרין קרא: אלא למאן דפני צטלו ולא צטלו. צטל עשה שבה לגמרי שאין יכול לקיימו עוד כגון שחטת חייב לא צטל עשה שבה כל זמן שלא שחטה אע"פ שלא שחטה מיד כשהמרו זו פטור וה"נ כל זמן שלא שחטה לא עבריה ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוה ולא זעי קרא כלל לדבר מלוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: ומו לרבי יהודה דאמר. בזמנ"י לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האס אבל כשתמנאנה שלחה ואס לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא זעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה דביתר ומו לא קרינא זיה לא תקח ועשה איכא וס"ד ליתי עשה דמלווה ולידחיה להכי אינטרין קרא: ומאי אולמיה. דעשה דמלווה מעשה דשלוח דמיסק אדעתיה דנדחיה: ימח על המים. פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כתובות: אסור בהשמיש המטה. כמאן דאמר דבעוד קטן (דף י"א) ימי ספירו וקל וחומר לימי חלוטו: אהלו זו אשמו. שובו לכם לאהליכם [דגריס ה] לנשותיכם אשטרתיים לכם ואמרתי אל תגשו אל אשה (שמות יט): בתנ"י טעמא דרבי יהודה דלוקה מפרש בגמרא: ואינו משלח. דליסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקו לעשה לומר אס עבר על הלאו יעשה זאת וינצל לא תקח האס ואס לקח שלח תשלח: וה כלל וכו' אין לוקין עליו. אלא אס כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דמי קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואס לא שלח לוקה וזרין לשלח אחר לקיחה משמע ולמאן דמי צטלו ולא צטלו זעי עד שיחטו אותה ואי לא לא לקי: גב' צעלמא. כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע דאס לא גזל מה ישיב: שלח מעיקרא משמע. הכי קאמר קרא לא תקח האס אבל מה יש עליך לעשות כשתמנא קן שלח תשלח את האס ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שעשה קדם: והשיב אס פגולה. אף על פי שכתוב אחרון דפרשה על כרחק לאו שניתק לעשה הוה שאין השבה קודם גזילה וכשגול עבר על לא תגזול נמנא העשה נעטווה לאחר גזילה:

תורה אור השלם

1. פי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עין או על הארץ אפרוחים או ביצים והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח וכו' על הגונים: וברם כב וימא: 2. שלח תשלח את האם ואת הגנים תקח לך למען ייטב לך והארבת ימיה: וברם כב וימא: 3. וכבש הפטור את בגדיו ונלח את כל שעריו ורחץ במים וטהר ואת ראשו יבוא אל הפתחה וישב מחוץ לאגרו: שבעת ימים: ויקרא י"ח 4. לא תעשק את רעך ולא תגול את תלך פלעת שכיר אתך עד בקר: ויקרא י"ט 5. ויהי כי חטאת אדם והשיב את הגולת אשר גזל את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אמו או את האבדה אשר מנא: ויקרא כב

הגהות הב"ח

(א) גב' איכא און סס אלא אפרוח: אחר: (ב) שם ומאי אולמיה:

הגהות מהר"ב

[א] גב' מהו דמימא כיון דאסור בהשמיש המטה. כ"ז ע"י מיר דף נח ע"ז בתוס' ד"ה הר"ף וכו' ועיני' כה"ד ל"מ כסס סוגין ליתי ל"מ ועשה וי"ע דכאן נלמא דק מדחית עשה: [ב] הו"מ ד"ה לא לריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה וכו'. כ"ז ע"י על דבתיים צינן משמע כלל כ"ז דף פג ע"ה:

שילוח הקן פרק שנים עשר חולין קמא.

לא צריכא דעבר ושקליה דלאו עבריה [כז]. מכאן קשה לפי ריב"א צ"ל אלו עוברין (פסחים דף מו:). דאמר אחרתיה לא ליחייב הואיל וחזי לכסויי זהו דס לפור והקסה והא יוס טוב עשה ולא תעשה הוא ומיך דנהי ללא דמי מיהו אס עבר על אותו לאו אינו לוקה דהא ללא דמי היינו משום עשה אבל הללו כמאן דליתיה דעשה דמי ליה והכא משמע דכל זמן ללא עבר ושקלה איכא עשה ולא תעשה וזרין לומר לפירוש שמה דוקא לענין דלא לקי על אותו לאו אבל לא מדחי ליה לגמרי: אף

איכא אין שם (ב) אפרוח אלא אחד או ביצה אחת פטור מלשלח דבעינן אפרוחים או ביצים וליכא היו שם אפרוחים מפרוחים או ביצים מנורות חייב לשלח שנאמר קן קן מכל מקום אם כן נכתוב קרא והאם רובצת עליהם מאי והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים לאקושי אפרוחים לביצים וביצים לאפרוחים: בתנ"י *שלחה וחזרה אפי' ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר שלח תשלח את האם ^א ונטל את הבנים ומשלח את הבנים חייב שנאמר שלח תשלח את האם ^ב ונטל את הבנים והחזירין ^ג לה ואח"כ חזרה האם עליהן פטור מלשלח: גב' א"ל הוהא מרבנן רבא (ואימא שלח הא דא זימנא תשלח תרי זימנין א"ל שלח אפילו מאה פעמים תשלח אין לי אלא לדבר הרשות לדבר מצוה מנין ת"ל תשלח מכל מקום א"ל ר' אבא בריה דרב יוסף בר רבא רב כהנא אלא טעמא דכתב רחמנא תשלח הא לאו הכי הוה אמינא לדבר מצוה לא עשה ולא תעשה הוה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה לא צריכא דעבר ושקלה לאם דלאו עבריה עשה הוה דאיכא ליתי עשה ולידחי עשה קמ"ל הניחא למאן דתני קיימו ולא קיימו אלא למאן דתני בטלו ולא בטלו כמה דלא שחטה לא עבריה ללאו ותו לר' יהודה דאמר שלח מעיקרא משמע אפי' עשה גמי ליכא אלא אמר מר בר רב אשי כגון שנמלה על מנת לשלח דלאו ליכא עשה הוה דאיכא וליתי עשה ולידחי עשה (ג) מאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה סלקא דעתך הואיל ואמר מר גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע כיון דכמה דלא מטהר אסור בהשמיש המטה דכתיב וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים אהלו זו אשתו מכאן שאסור בהשמיש המטה א מהו דתימא כיון דאסור בהשמיש המטה ליתי עשה דידיה ולידחי עשה דשלוח הקן קמ"ל: בתנ"י הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלח וחכמים אומרים המשלח ואינו לוקה זה הכלל וכל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין לוקין עליה: גב' בעי רבי אבא בר ממל טעמא דרבי יהודה משום דסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו או דלמא בעלמא סבר לאו שניתק לעשה אין לוקין עליו והכא היינו טעמא משום דקסבר שלח מעיקרא משמע תא שמע גב' וגזלן ישנן בכלל מלקות דברי רבי יהודה והא הכא דלאו שניתק לעשה הוה דרחמנא אמר לא תגזול והשיב את הגזלה שמע מינה טעמא דר' יהודה משום דקסבר לאו שניתק לעשה לוקין עליו אמר ליה ר' זורא לאו אמינא לכו כל מתניתא דלא תניא בי רבי

ללאו דבעמוד ושלח והפטור קאי ואכתי לאו ועשה הוה ולא זעי קרא כלל לדבר מלוה ואנא ידענא דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה: ומו לרבי יהודה דאמר. בזמנ"י לוקה ואינו משלח ואמר לקמן דהיינו טעמא דרבי יהודה דקסבר שלח מעיקרא משמע כלומר לא תקח האס אבל כשתמנאנה שלחה ואס לקחה לא קאמר קרא דלשלחה הא מו ליכא לאוקמא כשעבר ונטלה דהא אפילו לדבר הרשות עשה ליכא ולא זעי שילוח דכיון דנטלה עבריה ללאו ועשה דלאו צעמוד ושלח קאי דהא לא עבריה ללאו ואי נמי לא משלחה מו ליכא לאו דהא כבר לקחה דביתר ומו לא קרינא זיה לא תקח ועשה איכא וס"ד ליתי עשה דמלווה ולידחיה להכי אינטרין קרא: ומאי אולמיה. דעשה דמלווה מעשה דשלוח דמיסק אדעתיה דנדחיה: ימח על המים. פרשת סוטה יש בה הזכרות הרבה כתובות: אסור בהשמיש המטה. כמאן דאמר דבעוד קטן (דף י"א) ימי ספירו וקל וחומר לימי חלוטו: אהלו זו אשמו. שובו לכם לאהליכם [דגריס ה] לנשותיכם אשטרתיים לכם ואמרתי אל תגשו אל אשה (שמות יט): בתנ"י טעמא דרבי יהודה דלוקה מפרש בגמרא: ואינו משלח. דליסור דעבד עבד: אין לוקין עליו. דלהכי נתקו לעשה לומר אס עבר על הלאו יעשה זאת וינצל לא תקח האס ואס לקח שלח תשלח: וה כלל וכו' אין לוקין עליו. אלא אס כן לא קיימו תוך כדי דבור למאן דמי קיימו ולא קיימו אלא משלח תוך כדי דבור ואינו לוקה ואס לא שלח לוקה וזרין לשלח אחר לקיחה משמע ולמאן דמי צטלו ולא צטלו זעי עד שיחטו אותה ואי לא לא לקי: גב' צעלמא. כגון לא תגזול והשיב את הגזלה דהתם ליכא למימר קודם גזילה משמע דאס לא גזל מה ישיב: שלח מעיקרא משמע. הכי קאמר קרא לא תקח האס אבל מה יש עליך לעשות כשתמנא קן שלח תשלח את האס ואין כאן ניתק לעשה אלא עברת עשה ולא תעשה מפני שעשה קדם: והשיב אס פגולה. אף על פי שכתוב אחרון דפרשה על כרחק לאו שניתק לעשה הוה שאין השבה קודם גזילה וכשגול עבר על לא תגזול נמנא העשה נעטווה לאחר גזילה:

עין משפט
נר מצוה
כה א ב ג מיי פ"ג
מהל' שמיטה ה"ה
1 ו סמג ששן סה טו"ע
י"ד סה ר"כ ספיק ה:
כו ד מיי פ"ה מהל'
טומאת דעת ה"ה א:
כו ה מיי פ"ג מהל'
שמיטה ה"ה א וע"ש
סמג ששן סה טו"ע י"ד
ס"י ר"כ ספיק ו:
כה ו מיי פ"ה מהל'
סנהדרין ה"ה א:
מסוף רש"י

מסוף רש"י

פטור מלשלח. דהא כיון דזכר זהו מוומן קרינא זהו (ועי' קט"ו). קיימו ולא קיימו. בלאו היתק לעשה. קיים את העשה פטור, לא קיימו חייב, שבעה מקומו של לאו הוה ואין הללו מלי צביטול העשה. משמע שעבר הללו נגמר, אבל העשה יתן לעקור המלקות ולשיבא לביד או קיים העשה יפטור או ילקח (מכות י"א). בטלו ולא בטלו. צטל את העשה חייב על הלאו, לא צטל את העשה פטור, שאלו מלי צביטול העשה ואינו נגמר עד שיצטל את העשה צריכ צביטול עולם שלח יוכל להקיים עוד (שם). שמו של הקב"ה. שכתב מגילת יתן ה' אותן וגו', דכתיב וכתב את כל האלות האלה וגו' (סוכה ג:). ימחה על המים. דכתיב כסוטה ומחה אל מי המרים והכנה הזכרות דפרשה ופ"ה כתיב ומחה (מכות י"א). לוקה ואינו משלח. קסבר שלח מעיקרא משמע, לא תקח האס אלא שלחה קודם לקיחה, ואע"ג דכתיב צטר לא למימנא דאס לקחת שלח ומיהו לאו שניתק לעשה, אלא לאו שקדמו עשה הוה (מכות י"א). משלח ואינו לוקה. קסבר שלח אחר לא תקח משמע דכתיב, והוה ליה ניתק לעשה ואס לקחת שלח (שם וס"ט).